

tat emelni, mert az ő országa nem e világból való s azon a pokol kapui sem vehetnek erőt. Ami irodalmi szempontból figyelmet érdemel, ez az érdekes történet, a nagyszerű meseszövé, a császári udvar kitűnő miliórajza, ahol s amelynek a megbízásából a regény íródott. Ennek az udvarnak és ennek a társadalomnak szüksége volt rá, hogy oktassák, mulattassák és hitet adjanak neki. A szíriai család csak névleg uralkodott ebben a császárságban, a hatalom a főpapok és a rétorok kezében vált aprópénzzé, akik egyforma buzgalommal tisztelték a kilenc műzsát s a kilenc muzsával együtt az egész világ isteneit. Komor babonák éltek itt, amelyeket csillogó mázzal vont be a filozófia. Az erkölcsi gondolat felszabadult ugyan, de ég és föld között ott dühöngtek a démonok. A varázslatok a hit leple alá húzódtak s a bölcsek többé-kevésbé mágusok is voltak. Kelet kitárta minden misztériumát Róma előtt, a valóságnak egyedül Görögország maradt az otthona; a konzervatív főváros nem akarta elejteni a régi formákat. Ha megakarjuk ismerni a császári kor vallását, csak Phylostratus könyvét kell elolvasnunk.

Apollonius kozmopolita messiásként mutatkozott be. Távoli hangoknak nyitotta meg a szívét: «Nem gondolok egy várossal sem, én az istenek uralma alatt élek s nem akarom elveszni látni az emberi nemet, mint egy nyáját, amelyet megfosztottak bölcs pásztorától...»

Apollonius históriája a legkedveltebb vándortárgyak közé tartozik; úgyszólván minden nemzet irodalmába eljutott. Latin feldolgozások szép számmal maradtak; ezek közül a Gesta Romanorumé a legjelentősebb. A vándormese családfája igen terebélyes: angol, francia, olasz, spanyol feldolgozást épűgy megtaláljuk, mint német, holland, cseh, lengyel, orosz átdolgozását. A keresztényellenes tendencia lassanként kikopott belőle s túlsúlyra vergődött benne a csodás elem. Magyar feldolgozása is több ismeretes; ezeket Katona Lajos kiváló irodalomtörténészünk ismertette nagy tudományos felkészültséggel.

ŐSZI EST.

Mozdulatlan állnak
Csillagok az égen,
Ragyog a homálynak
Hűvös öle kéken.
Lomb se, fű se játszik,
Árny sem ing a széllel.
Örökösnek látszik
Ez a lomha éjjel.

Keresem a holdat,
Sárga fénye lobban.
A tejűt elolvadt
Ezűst pora csobban.
S elfolyik a fákon,
Fekete levélen.
Messzi felhő-zátony
Ringatódzik délen.

Körűlöttem mélyen
Alszanak a házak.
A tetűszegélyen
Lomha macskavázak
Járnak feketében,
Pűppal, lopakodva,
S mint a fényes éjben,
Sűt a szeműk odva.

Műgöttűk a hold ég
Aranyos keretnek.
Fényes karneol s kék
Réten lépegetnek,
Csillagtó a lábuk
Műs csillagig ér el,
Nyujtózik utánuk
A végtelen éjjel.

Hódsághy Béla.